

loškom pregledu, Arheološkom vestniku, Poročilu (Ljubljana), Starohrvatskoj prosvjeti (Split), seriji Izdanja HAD (Zagreb), Vjesniku Arheološkog muzeja u Zagrebu, Vijestima muzealaca i konzervatora Hrvatske itd. U Koprivnici je postojala tradicija objavljivanja arheoloških članaka još u Zborniku Muzeja grada Koprivnice (8 brojeva od 1964. do 1953. god.) U gradu je počelo izlaziti i glasilo MDSZH Muzejski vjesnik (do danas 10 brojeva, pet uredenih u Koprivnici), a od 1975. izlazi Podravski zbornik (do danas 13 godišta). U Podravskom zborniku tiskani su prilozi 11 autora (ukupno 28 tekstova!): B. Begović, M. Bulat, Ž. Demo, Z. Lovrenčević, Z. Marković, I. Šarić, M. Šimek, V. Štrk (za razdoblje od 1978. god.), te ranije A. Šonje, S. Kolar i B. Januška. Od navedenih trojica su arheolozi-amateri. Članci u ovom godišnjaku dogovarani su sa suradnicima i nisu slučajni. U Muzejskom vjesniku je (u čijem je pokretanju, kao i za Podravski zbornik, veliku ulogu imao suradnik dr. D. Feletar) arheološka, restauratorska i izložbena arheološka djelatnost na koprivničkom i đurđevačkom području obuhvaćena u 22 teksta sedmorice autora: D. Brzović–B. Begović, Ž. Demo, J. Fluksi, Z. Homen, Z. Marković i Lj. Perčić.

F. Suradnja s arheolozima i udruženjima odvijala se na više načina, a neke smo ranije i spomenuli. Suradnja na terenima ili stručnim sastancima, pri obradi ili uvidu u gradu odvijala se s ustanovama iz Zagreba, Varaždina, Čakovca, Bjelovara, Križevaca, Osijeka, Virovitice, Našica, Murske Sobote, Kočevja, Ljubljane itd. Odvijala se i suradnja s nekoliko inozemnih arheologa (obostrano), gdje se osim osobnih kontakata nastavlja pismena razmjena mišljenja, razmjena publikacija itd. Arheolog je referatima sudjelovao na domaćim znanstvenim skupovima u Vukovaru, Karlovcu, Dubrovniku, Koprivnici (HAD), Zvečevu (JAZU), te na međunarodnim u Detmoldu, Vrdniku kraj Novog Sada, Puli, Brežicama i Lendavi, pri čemu je osobito bilo važno da je Muzej 1986. god. bio suorganizator Znanstvenog skupa HAD-a u Koprivnici, gdje je pročitano oko 20 referata (predstoji priprema za tisak).

G. Ispunjavaju se redovito i zakonske obveze ili usavršavanje u struci i na druge načine: polagaje stručnog ispita, prijavljivanje doktorske disertacije, sudjelovanje u nizu stručnih udruženja, te niz svakodnevnih (najnevidljivijih) poslova, od rada na arheološkoj karti do vođenja knjige ulaska, inventiranja, sređivanja bibliotečne razmjene, sređivanja novijega materijala (od pranja do škartiranja, pakiranja u de-

poe, odabiranja za izložbe i rekonstruiranje ili zaštitu), vođenja fototeke, nacrtne dokumentacije, dijateke, hemeroteke itd. Započet je i rad na sređivanju bibliografije iz časopisa (po autorima i temama). Uz to se vodi djelomice numizmatika.

Što se tiče razmjene valja napomenuti da se publikacije razmjenjuju sa svim republikama i pokrajinama u SFRJ, te s više od deset evropskih zemalja (godišnje 200-300 novih naslova). Mora se napomenuti da u ovim nabrojenim poslovima sudjeluju, prema znanju i mogućnostima, i suradnici iz Muzeja.

H. I na kraju: najvažniji problemi. Svjesni smo da se svaki od nabrojenih poslova ne radi jednako intenzivno i da neki poslovi »čekaju na red«, kao uostalom i u drugim muzejima. Jedan od važnih budućih zadataka je zaposlenje nekolicine radnika u Muzeju, kada bi barem još jedan stručnjak bio zaposlen na poslovima arheologije. Tu je i problem neadekvatnog prostora za malu radionicu (u sobi zajedno s arheologom), za depoe, loši uvjeti izlaganja, nedostatak foto-laboratorija i fotokopirnog aparata (barem za cijeli Centar za kulturu u okviru kojega djeluje i Muzej uz još dva OOUR-a), a moglo bi se nabrajati još mnogo, no to bi sličilo na jadikovku.

Završena napomena: ovaj tekst nema nakanu da narcisoidno zaokružuje nekakvu slučajnu desetgodišnjicu (jer ona je to, dakako, samo uvjetno), nego da kolegama ukaže na jedan (ne jedini i najbolji) od mogućih načina da se organizira rad i djelovanje arheoloških odjela u onim muzejima gdje za to postoje bilo kakve mogućnosti. Načina djelovanja je mnogo i mogu biti vrlo različiti, a od interesa, mogućnosti i sposobnosti svakog pojedinca (ali, svakako, i ustanove) ovisit će metode, kao i pojedinačni ili skupni rezultati.

Bilješka: Nažalost, zbog skraćivanja osnovnog teksta, kako bi se uopće mogao objaviti, izostavljene su 43 bilješke jer bi opterećivale ovaj članak.

ABSTRACT

Archaeological work in the Municipal Museum of Koprivnica Special review of the period 1978 – 1987

Zorko Marković

This text points out the possibilities of organization and functioning of the department of archaeology in museums.

The Municipal Museum of Koprivnica was founded in 1951. For the last ten years excavations were carried out in 42 archaeological enterprises on 23 sites from prehistory and antiquity to the Middle Ages. The researches were organized in cooperation with the Regional Institute for the Preservation of Cultural Monuments in Zagreb, the Department of Archaeology of the Faculty of Philosophy in Zagreb, and the Archaeological

Museum in Zagreb. A shortage of museum staff and transportation means as well as lack of funds hinders a more successful collection of archaeological objects through research in situ. So far 19 exhibitions with archaeological material were set up and educational programs were devised intended to encourage the public to protect their heritage.

Otvoren Muzej crkvenih umjetnina u karlovačkom Franjevačkom samostanu

Tomislav Đurić
Privredna banka Zagreb,
Zagreb

Primljeno: 27. 1. 1988.

Crkvene umjetnine i ostale kulturne vrednote kojima je stoljećima obogaćivan Franjevački samostan u Karlovcu samo su djelomice predstavljene u javnosti 15. 6. 1987. god. kada je otvoren izložbeni prostor na drugom katu samostana. Upravo u tom je dijelu samostana prije točno 200 godina otvorena bila Franjevačka gimnazija kroz koju su prošle generacije ljudi što su zadužili kulturu i gospodarstvo ne samo Karlovca već i šire. Među njima se posebno ističu hrvatski preporoditelji u 19. stoljeću – Vrhovac, Gaj, Dobrila i drugi.

Na prigodnoj je svečanosti Zbirku crkvenih umjetnina Franjevačkog samostana otvorio Božidar Gagro, tadašnji predsjednik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu. Uz njega su ovom značajnom događaju prisustvovali i Petar Pletikosa, zamjenik predsjednika Komisije za odnose s vjerskim zajednicama Izvršnog vijeća Sabora SRH; Marta Mikić, predsjednica Skupštine općine Karlovac; o. Rajko Gelemanović, provincijal Hrvatske franjevačke provincije Sv. Ćirila i Metoda; episkop Eparhije gornjokarlovačke gospodin Simeon i drugi.

Uz otvorenje ove zbirke održan je u refektoriju samostana znanstveni skup o umjetničkim vrijednostima ne samo otvorene zbirke, već cijelog kompleksa, na kojemu su sudjelovali i brojni gosti. Bio je to, kako reče dr. Emanuel Hoško, najeminentniji skup pod krovom drevnog samostana od vremena kada se upravo u ovoj dvorani prije više od tri stoljeća održao svadbeni pir Petra Zrinskog i Katarine Frankopan. O ulozi Franjevačkog samostana u razvoju kulture u Karlovcu, kao muzejskom prostoru, govorio je gvardijan o. Tomislav Tomiša, a zatim i ostali sudionici koji su prikazali umjetničku vrijednost izloženih eksponata, kao i ostalog kulturnog blaga koje još nije dostupno javnosti.

Dio zbirke crkvenih umjetnina Franjevačkog samostana u Karlovcu—pokaznice i kaleži. Snimio: Tomislav Djurić

Naime, punih 10 godina trajali su radovi na pripremanju prostorija, te odabiru i restauraciji predmeta. U ovoj prvoj fazi otvorena je galerija slika, riznica i odjel u kojem je prikazan razvoj školstva koje su organizirali franjevci u Karlovcu.

U galeriji slika izložena su i djela slikara iz 18. i 19. stoljeća: Valentina Metzingera, Leopolda Layera i Johana Andreasa Herrleina.

Crkveni zlatarski predmeti izloženi su u odjelu riznice i oni su najvećim dijelom rad karlovačkih zlatara kojih je u 18. stoljeću bilo pet, a u prošlom čak sedam. Osim radova domaćih zlatara, izloženi su i predmeti izrađeni u Evropi, među kojima se posebno ističe izvanredno vrijedna pokaznica – poklon generala i grofa Ivana Herbersteina, izrađena 1684. u radionici zlatara Hansa Jacoba Wildta iz Augsburga.

U odjelu zbirke povijesti školstva, koje su u Karlovcu organizirali franjevci odmah nakon svoga dolaska u ovaj grad 1658. prikazan je razvoj osnovnog školstva i rad gimnazije brojnim dokumentima i knjigama, te fotografijama i crtežima istaknutih profesora i njihovih učenika koji su kasnije svojim djelovanjem proširili ugled škole i Karlovca daleko izvan njegovih granica. U tom je odjelu i velik izbor vrijednih knjiga iz još uvijek dovoljno neistražene samostanske knjižnice.

Među njima su i dvije inkunabule iz 1497 (Biblija u četiri sveske) i jedna s gospodarskom tematikom iz 1485. itd. Prema riječima gvardijana karlovačkog Franjevačkog samostana o. Tomislava Tomiše, novootvorena zbirka crkvene umjetnosti, zajedno sa samostanskom crkvom Sv. Trojice, jedinstveni je kompleks umjetnina neprocjenjive vrijednosti iz minulih stoljeća. Stoga su bila i razumljiva nastojanja

društveno-političke zajednice – Skupštine općine Karlovac i Republike, kao i samih karlovačkih vjernika da zajedno osiguraju novčana sredstva koja su omogućila restauratorske zahvate na samostanu i crkvi, te da se dio njihovog pokretnog bogatstva izloži javnosti. Karlovački su franjevci uvjereni da će takva suradnja biti nastavljena, kako bi se stvorili uvjeti da se zbirka proširi i na preostali prostor tog dijela samostana i tako izloži ostali dio bogatog muzejskog fundusa, koji je za sada smješten u neprikladnim samostanskim prostorima.

Otvorenje lapidarija u Muzeju grada Trogira

Fani Cega
Muzej grada Trogira,
Trogir

Primljeno: 15. 1. 1988.

Sačuvani kameni ulomci iz Trogira, konačno su 28. listopada 1987. godine dobili svoje mjesto otvaranjem lapidarija u sklopu Muzeja grada Trogira. Interes za skupljanje kamenih ulomaka, pogotovo antičkih, javio se u Trogiru već u XV. st, kada ih je, pod utjecajem renesansnih strujanja, sakupljao i ugrađivao po zidovima svoje palače humanist Petar Cipiko. Obitelji Garagnin, kasnije Garagnin-Fanfogni, tijekom XVIII. st. nastavljaju sakupljačkom aktivnosti, stvarajući vrijednu zbirku kamenih ulomaka u kući, te u svojem botaničkom vrtu. Međutim, interes za zaštitu kamenih ostataka iz prošlih vremena javlja se tek potkraj prošlog stoljeća, kada su svi sakupljeni ulomci sklonjeni u gradsku ložu, te u crkvu Sv. Barbare. Budući da je crkva

bila pretijesna za to, premješteni su u crkvu Sv. Ivana Krstitelja, gdje je 1923. god. formiran i službeno priznat lapidarij. Nakon drugog svjetskog rata zbog trošnosti crkve ulomci su preneseni u klostar samostana Sv. Dominika, gdje su bili pohranjeni do osnutka današnjeg lapidarija. Vjerojatno je jedan dio ulomaka bio izrađen od kamena iz trogirskog kamenoloma. Plinije, već u I. st. n. e. navodi *Tragurium marmore notum*.

U sadašnjem lapidariju su uz 147 kamenih ulomaka, od antike do baroka, javnosti prezentirani i rezultati arheoloških iskapanja u tom prostoru (ostaci prapovijesnih i grčkih zidova, keramika itd.).

Među antičkim ulomcima (ukupno 42), osobito je vrijedna grčka stela s prikazom žene koja prede (II – I. st. p. n. e.), dok je među dvadesetak predromaničkih nadvratnika, kapitela, tranzena, zabata, likova i pluteja osobito interesantan plutej s uklesanim motivom križa i palmeta pod arkadom. Romanika (koja je posvuda uočljiva u staroj gradskoj jezgri) predstavljena je sa svega šest ulomaka, među kojima je, možda, najbolje prezentiran slivnik (»gurla») za odvod kišnice. Zato su brojni gotički ulomci (44) primjerice: dijelovi prozora, grbovi, konzole, kapiteli itd. te reljefi: **Jaganjac božji** i **Krist**. Najvredniji eksponati pripadaju renesansi (20 kom.). Tu je Firentičev **Andeo s bakljom**, **Sv. Sebastijan**, **Bog-otac**, ulomci girlande sa dva anđela i k tome **Krist s anđelima** djelo radionice Aleši-Firentinac, te Duknovičev **Andeo s grbom obitelji Cipiko**, luneta s grbom Andrije Cega itd. Postav završava baroknim

Grčka stela s prikazom žene koja prede (II-I. st. p.n.e.), Trogir

